

På kornet

MEDLEMSBLAD FOR KORNBØNDENES
INTERESSEORGANISASJON (KIO)

Nr 1 2016

Årgang 19

*Som medlem i Kornbøndenes interesse-
organisasjon støtter du opp om arbeidet med
å fremme kornprodusentens økonomiske,
faglige og sosiale kår.*

Innkalling årsmøte KiO

Sted: Kantina i Schweigaardsgate 34E - 5. etg. (i bakgården til Norges Bondelag)

Tid: Fredag 19. februar kl. 9.30- seinst 15.00

Program:

09.30-10.00: Kaffe og kringle fra 9.30

10.00-12.00: Fagprogram:

- Hvorfor så absolutte krav til mathvetekvaliteter?
 - o v/ representant for Norgesmøllene AS og Norgesbakeriene AS
- Kornprising med hovedvekt næringsverdi førkorn og matkornprising:
 - o Var det nødvendig med så absolutte krav til nedre proteingrense i 2015
 - o Signaler om prising av fôr- og matkorn i 2016
 - o v/ Kristian Thunes, kornsjef Felleskjøpet Agri

12.00-12.45: Lunsj

12.45-15.00: Årsmøtesaker

1. Godkjenning av innkallingen
2. Valg av møteleder
3. Valg av to medlemmer til å skrive under protokollen
4. Årsmelding, regnskap og budsjett
5. Innkomne forslag/innstillinger til årsmøtet fra styret
6. Kontingent
7. Valg:
 - Leder for ett år
 - 2 styremedlemmer for 2 år
 - 3 varamedlemmer til styret for 1 år
 - Revisor
 - Ett nytt medlem til valgkomiteen
8. Fastsettelse av honorar
9. Forslag til arbeidsprogram

Årsmelding med
regnskap og
forslag budsjett
ligger på
<http://kio.no>

Bilde: Styret i KiO. Fra v: Rune Sandsether, John Lilleborge, Jomar Leira, Håkon Tørrestad. Vidar Doknes fraværende

Leder: At KiO ikke blir hørt gjør ikke at feilene blir borte

Vi har igjen en turbulent innhøsting bak oss. Bønder over hele landet føler vel klimaendringer på kroppen, og det synes ikke å være «normale variasjoner», trenden er vel klar: «Våtere og villere!».

Landbrukspolitikken er heller ikke av den stabile, trauste sorten. På godt og vondt. Det er neppe best å møte fremtiden med blikket festet i bakspeilet. Endringer – omstilling som politikere ynder å si – må selvsagt til.

Vi er IKKE fremmede for det i bondestanden. Noen og enhver har vel flyttet såpass både på hesteredskap og stasjonære treskeverk tilsidesatt i ikke lengre tidsmessige låver, at vi vet at påstander om manglende modernisering i norsk landbruk er tåpelige.

Men det forhindrer ikke at det også kreves en annen opprydding; den som gjelder politikkutforming, reguleringsystemer og avtaleinstitutter. Det er neppe behov for alt det gamle her heller.

Ved årets jordbruksoppgjør forsøkte KiO å løfte opp det faktum at korn og gras er resultatet av arealbruk og fotosyntese, og at produksjon av næringsrike karbonforbindelser er fundamentet for både matforsyning og landbrukspolitikk. Vi ønsket å utfordre landbruks-Norge med å kreve mer grasproduksjon og ikke minst husdyrgjødsel tilbake til kornområdene. Grunnleggende agronomi for å holde landets beste dyrkingsjord i god hevd.

Da må kanaliseringspolitikken opp til ny vurdering, sammen med hele førpolitikken for norske husdyr, inklusive importert fôr. KiO krevde derfor en konsekvensutredning forut for jordbruksoppgjøret i 2016. Vi ble ikke hørt.

KiOs krav ligger på våre nettsider. Den avtalen Norges Bondelag inngikk bryter med det meste av våre prinsipper. To forutsetninger er overordnet viktige:

- Det er meningsløst å akseptere at vederlag til all bondekapital, både på gårdsbruk og i samvirkebasert foredlingsindustri, blandes inn i den arbeidsinntekt som sammenlignes med andre grupper.

- Når dette kombineres med inntektstriksing via prosentregning, må bonden tape.

Vi får ikke inndecking for realøkonomiske egenkapitalkostnader, og selv om vi subsidierer vår egen og andres arbeidsplass, skal vi bare få en inntektsutvikling på ca det halve av kronebeløpene andre får. Siden teknologisk utvikling gjør næringen stadig mer kapitalkrevende, vil disse forutsetningene måtte lede til at arbeidsinntekten går mot null.

At KiO ikke blir hørt gjør ikke at feilene blir borte. Vi bør fortsette å bære fram sannheten, om vi anses brysomme eller ei. Jeg håper de endringer i markedssituasjon som hver enkelt bonde står overfor daglig, blir reflektert i forenkling og markedsorientering av styringssystemene. Dagens system har spilt fallitt. Bonden er den eneste næringsdrivende som må forhandle med staten for å dekke inn kostnadsøkninger gjennom økte priser. Og som regelmessig får nei, selv om staten har skyld i kostnadsøkningene.

Sammen med alle de andre reguleringene staten påfører landbruket, betyr dette en umyndiggjøring som vi ikke burde akseptere lengre. Men den signeres av Bondelaget. Den nye landbruksministeren bør starte med å forenkle styringssystemet og politikkutforming. Antall bønder går ned, det bør også antall byråkrater... Start med avtaleinstituttet!

Desember 2015 John Lilleborge

KiO: Den eneste organisasjonen som jobber kun for kornprodusenter

Norsk kornproduksjon – grunnpilaren i norsk jordbruksproduksjon

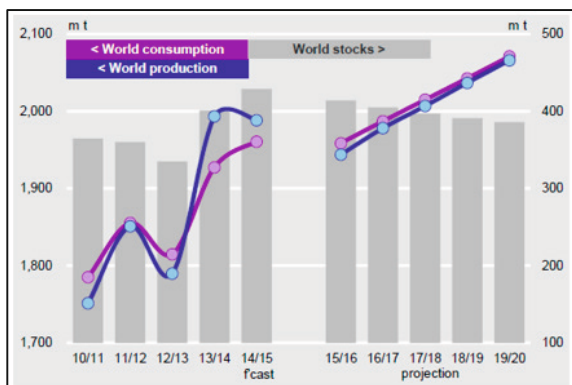
En økning i norsk kornproduksjon er viktig for framtida for alt norsk jordbruk. Politikernes ansvar for å få dette til er å bruke virkemiddelapparatet på en aktiv måte. Bøndenes oppgaver er god agronomi.

Dette sier Knut Storberget i et intervju med På Kornet i romjula. Storberget er Aps landbrukspolitiske talsmann og har gjort seg bemerket med mange positive utsagn om jordbruk og jordbrukspolitikk de siste årene. Han har i to år vært med på tresking på Hedmarken og har fått stor respekt for den jobben kornprodusenter gjør.

På Kornet ønsker Storberget og øvrige stortingspolitikere lykke til med arbeidet i 2016.

Hvordan ser du på kornproduksjon globalt i årene som kommer?

Jeg ser store globale utfordringer. Amerikanere sier at det er stor sannsynlighet for mat- og vannmangel i årene fram mot 2030 (NIC 2012). Kornlagre på 60-70 dager er kritisk lite. Det nytter ikke å si at alle andre må øke sin produksjon – Norge har et nasjonalt ansvar for å produsere så mye som mulig selv!

Størrelsen på norsk kornproduksjon avhenger av politikere, kornprodusenter og været. Hva mener du er viktig framover for norsk kornproduksjon?

Kornarealet vi har må vi bruke til korn! Ved å satse for mye på store mjølk- eller storfeenheter vil vi kunne fortrenge korn, siden disse enhetene ofte må etableres der det er forhold for kornproduksjon. I Stortinget har vi tatt grep for å vurdere norsk beredskap i forhold til blant annet mat. Med Ap i spissen fikk vi flertall for at regjeringen skal lage en risiko- og sårbarhetsanalyse. Her vil korn bli satt inn i sin sammenheng, i forhold til mat og før.

Vi mener at en bred landbrukspolitikk gir sikkerhet for innenlands kornproduksjon. Da må vi gjøre kornøkonomien mer solid, det vil si at vi må gjøre den mer lønnsom. For å få til det må vi la mange virkemidler spille sammen – også de politikerne rår over.

Klima og global produksjon: En stor andel av kornarealet ligger utsatt til for tørke eller andre utfordringer. Sist ute var Thomas Cottis (på oppdrag fra FIVH) til å si at risikoen for reduksjon i avlingsnivå er økende framover. Hvordan kobler Næringskomiteen sannsynlig temperaturøkning med jordbruks-/kornproduksjon?

Endret klima er ikke bare en fordel for jordbruket: Vi har allerede merket stikkordene våtere og villere. At matproduksjonen samtidig må opp tilsier utfordringer, både nasjonalt og globalt. For sistnevnte kreves en økning på 2 % årlig. Nå ser ut til å bli 2 % nedgang når vi kommer noen år fram i tid.

En spesielt utfordrende sak er soyaimport: Både oppdrettsnæring og husdyr er alt for avhengig av soya fra Brasil. Det er klimamessig problematisk og vi blir sårbare. Om vår soyaimport er garantert regnskogfri fortrenge den annen soyaproduksjon som

dermed bruker regnskog. Størst mulig norsk produksjon til kraftfôr og matmjøl er grunnpilaren i norsk jordbruk.

Mens Tine har fokus på melk og Nortura og andre ser på kjøtt, er KiO spesielt fokusert på å se hovedsakelig på kornproduksjonen. Hva tenker du om norsk kornproduksjon i årene som kommer?

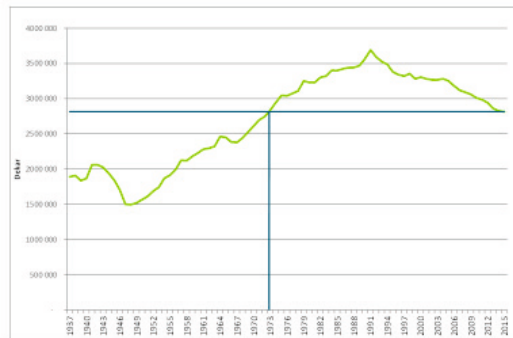
Politisk er det mulig å øke kornarealet igjen. Og areal er nøkkelen. Opposisjonen har instruert regjeringen til reduksjon i omdisponering av matjord til maksimalt 4.000 dekar pr år.

Korn er en arealkrevende produksjon og en reduksjon i omdisponeringen vil få størst betydning for kornproduksjonen. Kort sagt må statsråden snakke matjordas sak, ikke Ikeas.

Etter KiOs mening vil risikoen for overproduksjon av norsk korn være usannsynlig i overskuelig framtid. Hva kan gjøres politisk for å løfte produksjonen?

Det er en myte at kornbonden stikker av med overskuddet i jordbruket. Det må vi være flere som forteller allmenheten. Bondens svar er å ta ansvar for en størst mulig kornavling. Så må vi gjøre det mulig økonomisk med nydyrking for kornproduksjon.

På Kornet takker for intervjuet og ønsker lykke til med utviklingen av norsk jordbrukspolitikk videre.

Figur 1: Historisk og forventet produksjon og forbruk av korn (linjer, leses til v.) og lagerbeholdning (søyler, leses til h.) Alt i millioner tonn.

Figur 2: Utvikling norsk kornareal, dekar. Reduksjon pr år siden 1991: 37.000 daa.

Kilde figurer: Norske Felleskjøp

Bilde: Knut Storberget og Jonas Gard Støre på tresking hos Gjermund Ruud Skjeseth i 2015. Foto: Guro Breck, Hedmark Bondelag.

Prisnedskriving

En stor utfordring med dagens regjering er at statsråden mener at all prisøkning på korn må komme i form av prisnedskrivingstilskudd. Dette for å unngå prisøkning på kraftfôrråvarer.

Det er vanskelig å være uenig i tanken, men også vanskelig å se for seg at det øker tryggheten for kornprodusenter at de blir mer og mer avhengig av et særtilskudd på korn. Hva vil neste regjering gjøre her? Trekker de tilbake 10 øre pr kg korn i prisnedskrivingstilskudd, øker prisen inn til husdyrprodusenter – uten at kornprodusenten får noe igjen.

Tidligere statsråd Sylvi Listhaug (bilde) har gitt kostnadskompensasjon for korn i sine jordbruksoppgjør. Så lenge departementet ville unngå prisøkning på kraftfôr, vil kornprodusenten ikke få inntektsøkning fra sin produksjon, gitt samme avlingsnivå og areal. I forbindelse med forenkling av tilskuddsordninger har utvalget ledet av fylkesmann Sponheim, er det også sett på hvordan prisnedskrivingen fungerer,

om prisnedskrivingstilskuddet bør fjernes, og om det bør gjøres endringer. Eller om ordningen fungerer så godt og er så effektiv at den skal bevares. Det er opp til politikerne å finne svaret, da utvalget kun har pekt på mulige endringer.

Hvordan sikrer vi en videre prisstigning på norsk korn – ut over kostnadskompensasjon? KiO ønsker gode inn-

spill på dette framover for å sikre levelige kår for kornprodusenten, og stoppe avgangen i kornareal, som har vært drevet av både dårlig vær og dårlig økonomi.

Foto: Departementene

Gode avlinger – høstkorn er nødvendig

Vi har lagt et år med gledelige kornavlinger bak oss. Store kornavlinger er tross alt den viktigste muligheten til å tjene penger på kornproduksjonen. Bare så synd at kornkjøperne ikke setter større pris på de kvaliteter som produseres av både høsthvete og hybridrug.

Avlingsprognoser for 2015-sesongen viser at høst-kornet ligger langt over vårkornet i avling pr dekar. Gjennomsnittlig kornavling er den høyeste som er målt de siste 25 år (se figur til høyre), 24 kg pr dekar over nest beste år. Dette utgjør 20-25.000 tonn på det samlede kornarealet. Hovedgrunnen er den gode muligheten til å så høstkorn høsten 2014. Samlet brutto inntekt for kornprodusenter er da 60 mill. kr større enn nest beste kornår. 60 mill. til å dekke kostnader og skaffe seg inntekter.

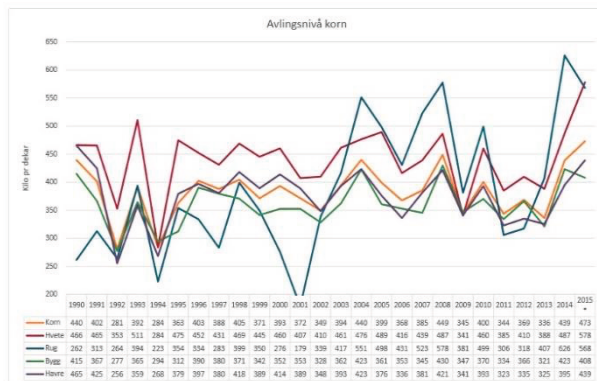
Høsthvete og hybridrug oppnådde i 2015 nær samme avling. Avlinga er 160 kg over bygg og 130 kg over havre – pr dekar. Med en pris på kr 2,50 pr kg gir det en brutto inntekt på hhv. 400 og 325 kr pr dekar – mer enn vårkornet! Produksjonskostnadene (både variable og faste kostnader) varierer sjelden mer enn kr 100 pr dekar. For kornprodusenten er det derfor helt avgjørende at det er interesse for høstkornet for å få en best mulig kornøkonomi.

KiO mener at størst mulig norsk kornproduksjon ikke bare tjener norske kornprodusenter, men gir også en økt berettigelse for norsk husdyrproduksjon. KiO mener derfor at norske kraftfôrprodusenter må legge seg i selen for å unngå politiske angrep fra noen som helst side.

Det er derfor problematisk at høstkornet er så lite interessant for kornkjøperne:

- Bakerne ønsker at kun 25 % av matmjølet består av høsthvete. Det resterende volumet må skrives ned til fôrhvete
- Norske forbrukere spiser mindre og mindre rugbrød og andre rugprodukter. Den resterende rugavlingen må skrives ned til fôrrug
- Kraftfôrindustrien mener fôrrug er mindre ønskelig enn havre og kornhandlerne har derfor priset fôrrug under havre. Nedskrivningen koster kornprodusentene unødvendig mye

Av alle fôrkvaliteter av høstkorn er det kun fôrhvete som er interessant i «ubegrensede» mengder. Kornkjøperne kan også tøye seg til å ta inn rughvete. Skal norske kornprodusenter være sikret at høstkornet ikke gir økte markedsreguleringstrekk

må kornkjøperne enten lage avtaler på mathvete og matrug. Eller de må se på muligheter for å bruke større mengder av alle kvaliteter av høstkornartene. KiO har argumentert for at rugprisingen er feil.

KiO vil forfølge saken. Spesielt etter at det blir mer og mer synlig at rug kan bli svært anvendelig dersom kornkjøperne er villig til å se på innovasjon

for at dyrene skal nyttiggjøre seg både stivelsen og proteinet.

Høsten 2015 ble et vanskelig år å få sådd høstkorn. Arealet går dermed ned i forhold til det som ble høstet i år. Bakere og kraftfôrbransjen har dermed fått et år på seg til å finne gode muligheter til å øke forbruket at det kornet som gir kornprodusenten best mulig økonomi.

Figur: Kg korn pr dekar år 2000-2015, samlet (stiplet), hvete (gul), rug (rød), bygg (blå) og havre (grønn). Kilde: NFK.

Bilde: Avlingene av rug økte da hybridrug ble introdusert og gir nå godt dekningsbidrag. Foto: Harald Solberg

Klima og global kornproduksjon

Verdens samlede matproduksjon er forventet å bli redusert i årene som kommer. Samtidig vil etterspørselen stige. For korn er det kritisk at eksportlandene av korn kan få sterkest nedgang i produksjonen. Dette har fått flere til å rope om norsk beredskap.

På Kornet har vært på kurs, og seinere på besøk hos Lars Fredrik Stuve, direktør i Norske Felleskjøp. Stuve har lenge jobbet med å informere politikere om norsk korn- og kraftfôrpolitikk. I de seinere årene har han også brukt mye tid på å for-

telle at verdens matmarked ikke vil bli like enkelt å håndtere i årene som kommer. Med klimakonferansen i Paris som mål, har også ulike forskningsmiljøer jobbet med å se på utsikter for verdens matproduksjon framover. Stuve har fulgt nøye med.

Hvilke signaler og tydelige beskjeder gir forskere og andre miljøer om verdens matproduksjon utover i dette århundret, Stuve?

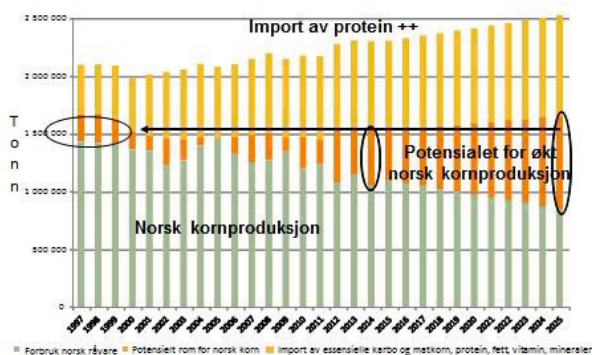
Mitt tydelige inntrykk er at ulike miljøer varslers de samme endringer framover. FNs klimapanel sier at vi nå er på topp i global matproduksjon og at den vil reduseres med 2 % for hvert 10 år mot år 2100. Samtidig vil etterspørselen øke med 14 % for hvert tiår. USAs NIC (National Intelligence Council) sier i sin siste rapport at mot 2030 vil vi med stor sannsynlighet se knapphet på ressurser som mat og vann. År 2030 er kun 15 år fra nå, og vi må forberede oss på de samme knapphetene som andre land.

Hvilke områder er mest utsatt, slik du ser det, for reduksjon i matproduksjon i årene framover?

Forskerne sier at reduksjonen kommer i hovedsak i de varmeste områdene. Her produseres svært mye av verdens korn. USA, Brasil, Australia, India, Sørøst-Asia og deler av Kina vil bli hardest rammet. Av korneksporterende land er det kun Canada, Russland og deler av EU som kan komme ut med en økning. Bare 16 % av den globale kornproduksjonen pr i dag, er til salgs på verdensmarkedet! Og kun et fåtall av de landene som ble ramset opp er eksportører.

Hva betyr denne usikkerheten for Norge i overskuelig framtid – kan vi vente oss redusert tilgang, eller er det andre momenter som kommer øverst?

Norge er avhengig av import av både mat- og fôr-korn for å få tilfredsstillende kvalitet på matmjøl og kraftfôr. I tillegg er den norske produksjonen mindre enn hva vi kunne fått plass til. Samlet har vi i et normalår behov for 400.000 tonn korn, hovedsakelig til kraftfôr. Dette kornet vil kunne svinge mye mer i pris framover enn det vi er vant til. Det er svært lite du er villig til å betale mer for enn mat når du sulter. Men med lite, og synkende, mengde

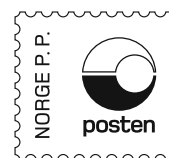

korn på verdensmarkedet, vil konkurransen bli hardere. Men viktigst er at alle land som er selvforsynt med basis matvarer, er langt mer uavhengig i forhold til konflikter rundt mateksport. Og enhver eksportnasjon eksporterer kun av sitt overskudd. Få, om noen land, er villig til å la sin egen befolkning sulte for å tilfredsstille behovet i ethvert annet land.

Norge har tid og mulighet til å forberede seg. Det må våre politikere skjønne, og de fleste er i bevegelse, i forhold til mat i beredskapsøyemed og kornets rolle i generell beredskap.

Bilde: Lars Fredrik Stuve, direktør Norske Felleskjøp. Foto: NFK

Figur: Forbruk og prognosert forbruk mat- og fôr-korn, norsk (grønn), import (gul) og mulig plass for norsk (oransje), 1997-2025 (prognose 2015-2025). Kilde: NFK

Returadresse: KIO, Blæstad, Høyvangvegen 40, 2322 RIDABU

NORGESFØR
BONDENS TRYGGE VALG

GJØDSEL

SÅKORN

PLANTEVERN

KALK

ENSILERING

PLANTEKULTUR

www.norgesfor.no